

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII., Király-u. 43. Tel. J. 428-41.

Előfizetési ára egész évre 20 P,
félévre 10. P. Postatakarék. cseksz. 16760

Pollák Illés a „gyújtó-szolgáról”.

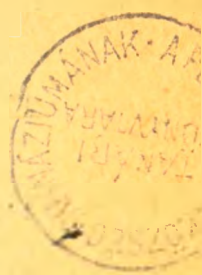
A Chanuka-ünnep már rég elmúlt és itt fekszenek előttem a világ minden tájékáról beérkezett felekezeti lapok. Különböző árnyalatu rabbik és laikusok méltatják a Chanuka ünnepet, amely még a már megváltozott viszonyok közt nem csökken sem jelentőségében, sem kihatásaiban. Kuriózumként emlitem meg az egyik reformer panaszát, hogy miért nem használták már századok óta a zsidók az ugynevezett karácsonyfát a chanukagyertyák felerősítésére.

Cikkiró szerint a karácsonyfa-szokás nem régi keletű és így módjában lett volna a zsidóságnak a kereszténységet ebben megelőzni és magát egy szép, meleg ünneppel gazdagítani.

Minden rosszakaratu tendencia nélkül irták meg e cikket azért regisztrálom az excentrikus eszmemenetet.

A Chanuka-írások közt *Pollák Illés* nevével is találkozunk a Magyar Hirlap-ban. A cikk gondolatmenetét nem tudom a magam részéről elfogadni, de az utolsó bekezdés oly meghatóan szép, hogy ehhez hasonlót egyetlen Chanuka-cikkben sem lehetett találni. Ilyen szépet se rabbi, se laikus nem irt. *Pollák Illés* cikkének e része a következő:

„Ami engem abból a régi zsidó szimbólumból különösen megragadott, az kiváltképpen az a kis gyújtó szolga volt, aki a nyolc gyertya mellett oldalt

meghuzódva, mikor beesteledett, fölkel, hogy a neki jutott tűzet a sötét nyolcoknak továbbadja: az első estén egynek, a másodikon a másiknak és így tovább, míg valamennyi világított. És minthogy én a jelenségekben már fiukoromban a nagy titok betűírásait láttam, abban a szerény tűzadóban a lángész szomorú sorsát láttam meg, amely Istentől kapott tűzével a föld sötét nagyjaira világot szór, maga azonban nem számít; a Prometheust, akinek a ragadozó madarak a máját rágják, akit azonban, ha a napjuk elsötétül, felkeresnek, hogy gyűjtsön világosságot. Ezt sem azért, mintha a világosság az ő elemük volna, hanem, hogy őket, a másodkézből való világosságokat észrevegyék. És mikor ezt a betűírást tovább olvasom és fényénél a mi civilizációnkat meglátom, meg kell látnom azt a kis népet, melytől ez a civilizáció világosságát és erkölceit kapta és amely ezért kétezer esztendő óta májbeteg . . ."

Buber-Rosenzweig bibliafordítása

A „Szombat“ legutóbbi számában megemlékeztem a tragikus véget ért *Franz Rosenzweig* haláláról és a kivételes tehetséggel elvégzett biblia-fordításról. A „Szombat“ olvasói bizonyára hálásan fogadják, ha egy kis szemelvényt közlök és egyben beigazolom, hogy a *kivételesen* használt szuperlatív jelzőim teljesen indokoltak. Nem kutattam a nagyobb hatás kedvéért különösen szép sorok után, hanem a Biblia elejét, az első sorokat iktatom ide. Aki ismerős a héber nyelvben, az rögtön megállapítja, hogy a fordítás tökéletesen visszaadja az eredeti szöveg *ősi ritmusát*.

Im Anfang schuf Gott den Himmel und die Erde.

Und die Erde war Wirrnis und Wüste.

Finsternis allüber Abgrund.

Braus Gottes brütend allüber den Wassern.

Da sprach Gott: Licht werde! Und Licht ward.

Und Gott sah das Licht, dass es gut war.

So schied Gott zwischen dem Licht und der Finsternis.

Dem Licht rief Gott: Tag! und der Finsternis rief er: Nacht!

Abend ward und Morgen ward:

Ein Tag.

Gott sprach:

Gewölb werde inmitten der Wasser

und sei Scheide von Wasser und Wasser

So machte Gott das Gewölb

und schied zwischen dem Wasser rings-
unter dem Gewölb und dem Wasser
ringsüber dem Gewölb.

Und es ward.

Dem Gewölb rief Gott: Himmel!

Abend ward und Morgen ward:
zweiter Tag.

Gott sprach:

Das Wasser unterm Himmel sammle sich
an einen Ort,

und das Trockne erscheine!

Und es ward.

Dem Trocknen rief Gott: Erde! und der
Sammlung der Wasser rief er: Meere!

Und Gott sah, dass es gut war.

Gott sprach:

Spriessen lasse die Erde Gespross,
Kraut, das Samen samt, Fruchtbaum, der
nach seiner Art Frucht trägt, darin
sein Same ist, auf der Erde!

Und es ward.

Die Erde trieb Gespross,

Kraut, das nach seiner Art Samen samt,
Baum, der nach seiner Art Frucht
trägt, darin sein Same ist.

Und Gott sah, dass es gut war.

Abend ward und Morgen ward:
dritter Tag.

Gott sprach:

Leuchten seien am Gewölb des Himmels,
zwischen Tag und Nacht zu scheiden,

dass sie werden zu Malen, so für Gezei-
ten so für Tage und Jahre,

und seien Leuchten am Gewölb des Him-
mels, über die Erde zu scheinen!

Und es ward.

So machte Gott die zwei grossen
Leuchten,

die grössre Leuchte zur Herrschaft des
Tags und die kleinre Leuchte zur
Herrschaft der Nacht,

und die Sterne.

Gott setzte sie ans Gewölb des Himmels,

über die Erde zu scheinen, Tag und
Nacht zu beherrschen, zu scheiden
zwischen dem Licht und der Fin-
sternis:

Und Gott sah, dass es gut war.

Abend ward und Morgen ward:
vierter Tag.

Gott sprach:

Dass Wasser wimmle, ein Wimmeln le-
benden Wesens,

und Gevögel fliege über der Erde vor
dem Gewölb des Himmels!

So schuf Gott die grossen Wele

und alle lebenden regen Wesen, welche
das Wasser hervorwimmelte, nach
ihren Arten,

und alle beschwingten Vögel nach ihrer
Art.

Und Gott sah, dass es gut war.

Gott segnete sie und sprach:

Fruchtet und mehrt euch und füllt
das Wasser in den Meeren,

und das Gevögel mehre sich über der
Erde!

Abend ward und Morgen ward:
fünfter Tag.

Gott sprach:

Die Erde treibe lebendes Wesen nach
seiner Art,

Vieh, Gewürm und das Getier des Feldes
nach seiner Art!

Und es ward.

So machte Gott das Getier des Feldes
nach seiner Art und das Vieh nach
seiner Art und alles Gewürm des
Ackers nach seiner Art.

Und Gott sah, dass es gut war.

Gott sprach:

Machen wir Menschen in unserem Bild
nach unserem Gleichnis!

Sie sollen walten unter den Fischen
des Meers, den Vögeln des Him-
mels, allem Getier der Erde und

allem Gewürm, das auf Erden sich
 regt.
 So schuf Gott den Menschen in seinem
 Bilde,
 im Bilde Gottes schuf er ihn,
 männlich, weiblich schuf er sie.
 Gott segnete sie,
 und Gott sprach zu ihnen:
 Fruchtet und mehrt euch und füllet die
 Erde und werdet ihrer mächtig;
 Waltet unter den Fischen des Meers, den
 Vögeln des Himmels und allem Ge-
 tier, das auf Erden sich regt!
 Und Gott sprach:
 Hier gebe ich
 euch alles Kraut, das Samen sät, auf
 der ganzen Erde
 und jeglichen Baum mit samensäender
 Baumfrucht,
 euch sei es zur Speise,
 und allen Tieren des Felds, allen Vögeln
 des Himmels, allem was auf Erden
 sich regt, darin lebendes Wesen ist,

alles Grün der Kräuter zur Speise.
 Und es ward.
 Da sah Gott alles, was er gemacht
 hatte:
 ja, es war sehr gut.
 Abend ward und Morgen ward:
 der sechste Tag.

Vollendet waren der Himmel und die
 Erde, mit ihrem ganzen Heer.
 Da vollendete Gott im siebenten Tag
 die getane Arbeit
 und feierte am siebenten Tag von aller
 getanen Arbeit.
 So segnete Gott den siebenten Tag und
 heiligte ihn,
 denn an ihm feierte er von all seiner
 Arbeit, Gottes schaffender Tat.

Dies sind die Zeugungen des Himmels
 und der Erde:
 ihr Erschaffensein.

Egy érdekes ünnep

A Szentegylet az aggokháza
 ápoltsjai részére Chanuka-ün-
 nepélyt rendezett, melynek ki-
 magasló pontja a vezető fő-
 rabbi alkalmi szónoklata volt.

Az esti istentisztelet kereté-
 ben *Dr. Hevesi Simon* talmudi
 példázaton elindulva, beszélt
 az aggkor fogyatékoságairól
 és örömeiről, a megnyugvás-
 ról, az életről és a halálról.
 Nehéz ilyen gyülekezetnek be-
 szélni. Minden egyes bennlakó
 tul van a hetvenen és nem
 szívesen beszélget a halálról.
 A legtöbbször valamikor jobb
 időket látott és arra is kell

ügyelni, nehogy hegedő sebek
 kiujuljanak. *Dr. Hevesi Simon*
 kivételes tehetsége klasszikusan
 oldotta meg a kényes felada-
 tot és a hallgatóság érezte,
 hogy most nem a magas állá-
 su főpap, a kiváló tudós, hanem
 a szív embere tartja beszédét
 a vigaszra szorulókhöz. Meg-
 hatott, ájtatos hangulat áradt
 szét a teremben, amelyhez
Lineczki főkántor fülbemászó
 liturgikus éneke is hozzájárult.

Az istentisztelet után ünnepi
 vacsora volt, melynek folya-
 mán *Kramer Miksát*, az aggok-
 háza kormányzóját ünnepelték.

Nem jelenti *Arányi Ignác* és *Endrei Henrik* támogató közreműködésének lekicsinylését, ha leszögezzük, hogy az aggokháza körüli érdemek elsősorban *Kramer Miksa* személyéhez fűződnek. Ha az aggokháza teljes és tökéletes berendezése olyan, akárcsak egy szanatoriumé, ha az aggokháza páratlan széles e világon és mintául szolgál és példaként hat minden hasonló intézménynek, akkor ez elsősorban *Kramer Miksa* munkájának a gyümölcse, aki az aggokházát, mint saját külön birodalmát kezeli és atyai gonddal foglalkozik annak minden egyes aprólékos részletével.

Az est folyamán sok érdekes beszéd hangzott el. *Sándor Pál*, *Stern Samu*, *Wertheimer Adolf* mélyenszántó szónoklatai után *Nagy Andor* humoros pohárköszöntője váltott ki nagy hatást. *Eichbaum Mórné* után *Dr. Dési Géza* ismert szónoki készségével méltatta *Dr. Hevesi Simon* elévülhetetlen érdemeit a pesti zsidóság reneszánsza körül.

Dr. Dési Géza régi szokását követte, de ez alkalommal *Wertheimer Adolf* is megemlékezett a közös pátriáról, a nagyváradi kehilláról. Felhívott tanuságtételre és én igazolom. *Wertheimer Adolf* édes atya az ottani talmudegylet tekintélyes és köztiszteletben álló tagja volt. Nagyon szerették is. Hogy tizenhárom próbás Morenu volt, az fölösleges megemlítenem.

Wertheimer Adolf, akárcsak én, Sász-chevra gyerek volt. Ez azt jelenti, hogy három éves korunk óta ott lógtunk az apánk mellett a Sász-chevrában. Az én első bölcső-utam a Sász-chevra ablakai alá vezettek és a hat első szó között, amit gagyogtam, ott volt a „Tonerebonem“. Így kezdi a Sász-chevra-gyerek. Néha eljut a Kereskedelmi bank ügyvezető-igazgató székéig. Ilyen esetben is a jól héber-tudás, mint előrölhetlen jelleg, nem sikkad el utközben.

Az ünnepély sikerült rendezése *Szofer József* és *Rosenberg Eszter* gondnokot dicséri.

K i t ű n ő m i n ő s é g !

**Hutter szarvas
szappan kóser**

כשר

Kapható minden fűszer és festékkereskedésben. Gyártja a budapesti orth. hitközség rabbinátusának felügyelete mellett.

Hutter József Szappangyár-Olajipar
Részvénytársaság
Budapest, VII, Erzsébet-körut 6. szám
Telefon József 461-92, 93, 94, 408-92.

ארטה כשר

„CERES“ éte lzsir

a szokott kiváló minőségben minden fűszer,
csemege- és élelmiszerüzletben kapható.

HUTTER JÓZSEF
szappangyár Olajipar Rt.

Budapest, VII., ker.
Erzsébet-körut 6 sz.
Tel.: J. 461-92, 93, 94, J. 408-92

A rabbinevelés problémája

— Levél a szerkesztőhöz. —

Mélyen tisztelt Szerkesztő Uram!

Engedje meg, hogy a „Rabbinevelés problémája“ című cikkéhez megjegyzéseimet megtehessem.

Mint minden emberi alkotás fogyatékos, bizonyára a rabbinevelés sem olyan tökéletes, hogy azon javitanivalót már nem találhatnánk, mégis az a beállítás, mellyel Grósz ur a magyar neolog zsidóság rabbikérdését feltárja, nem egészen megfelelő.

A rabbinevelés ügyét a rabbiszeminárium a legnagyobb lelkiismeretességgel végzi, ott vallásos szellemben neveltetik az ifjuság és megvagyok győződve, hogyha az intézet vezetőségének tudomására hozatik, hogy valamelyik növendéke a rituális étkezés ellen vét, vagy valamely vallásos parancsot megszeg, akkor vagy csendben, vagy nyilvánosan onnan kizáratik. Kivánatos volna, hogy az ugynevezett „hilchos rebo-nusz“-t valamely kiváló rabbi mellett egy-két évig gyakorlatilag elsajátíthatná. De hol van az a hitközség, vagy az a rabbi, aki fedezné az erre vonatkozó költségeket? Arra nézve pedig, hogy hitközségében a vallás törvényeit, a szent tradíciókat mellőzi, tudtommal minden hitközség rendelkezik annyi hatalommal, hogy ennek gátat vehet.

Mindenekelőtt létezik egy rabbiegyesület, mely, ha nem is rendelkezik végrehajtó hatalommal, de van erkölcsi tekintélye és az illető rabbit figyelmezteti az állásával járó kötelességekre, amelyeket mindenkor szem előtt kell tartania, de a rabbiképző tantestülete is megvonhatja a diplomát oly egyéntől, aki arra méltatlannak mutatkozik. Továbbá vagyunk már annyira szervezve a községkerületekben, hogy oda is lehet fordulni panasszal, ahol az ott résztvevő rabbik bizonyára orvosolni fogják a testületen esett sérelmet.

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Miután sógoromról Róth Mórról és Osváth Ernőről oly szépen megemlékezett, engedje meg, hogy mint boldogult Perl Mayer veje ezúton mondjak Önnek köszönetet.

Maradtam legkiválóbb tisztelettel
készséges hive

Dr. Flesch Ármin

mohácsi főrabbi

Krausz Simon

Kornfeld Zsigmondról és Vázsonyi Vilmosról

Krausz Simon Vázsonyi Jánoshoz intézett levél formájában cikket írt, amelyben három nagy magyarról emlékezik meg, köztük a magyar zsidóság két kiválóságáról, a mi örök dicsőségünkről. Csak congeniális író-ember képes tömör sorokban oly klasszikusan jellemezni két igazán nagy embert, kiknek emléke még mindig élő valóság a magyar zsidóság történetében. A cikk idevonatkozó sorai a következők:

Kornfeld Zsigmond éleseszű, nagy judiciumu, nagy tudásu, nagy tapasztalatu ember, puritán, tisztakezű, a ferde dolgokat meg sem értő, az ugynevezett ügyeskedéseket, ravaszkodásokat egész idegen szemmel néző, egész ember volt. Igaz, hogy meg sem értette volna és nem lehetett szüksége arra, hogy ravasz is lehessen. (Mennyiszer láttam, hogy öszszecserélik ezt a kettőt, a ravaszt és az okosat, az egyik előttem bűn, a másik majdnem erény).

Óriási tekintély volt. De nem azért vált azzá, mert ő akarta, hanem tekintélye említett tulajdonságaiból keletkezett, mert

nagy felelősségvállaló volt.

Elképzelhetetlen volt előtte, hogy valamilyen kérdésben úgy nyilatkozzék, hogy megbeszéli társaival, majd igazgatósága elé terjeszti stb. — ezeket a takarozásokat ő nem ismerte. A szájából elhangzott szó birt az adott szó szentségével, kijelentéseinek ereje megdönt-hetetlen volt: az senki emberfia nem kritizálhatta, de ő önmaga utólag sem magyarázta.

Nagyon nagy ügyeknél, nagy tranzakcióknál, országos jelentőségű kérdésekben a vele szembenállók tudták, hogy a Kornfeld Zsigmonddal történt megbeszélés hétpecsétes szerződés erejével bír.

RADION

egymaga mos!

Budapest, VII., Erzsébet körút 6.

Gyártja:

HUTTER JÓZSEF

**Szappangyár - Olajipar
részvénytársaság**

TELEFON: J. 461—94*

Vázsonyi Vilmos rendkívüli tudású, igen nagyeszű, minden szépért lelkesedni tudó, igen nagy szociális érzésű, minden látszólagos keménysége és szigora mellett ugyancsak kimondhatatlanul jó ember volt és igen nagy felelősségvállaló.

Imádta hazáját, imádta fővárosát, igazi élete csak ezek szolgálatában állott. Érezte elhivatottságát és a nép is megérezte és elfogadta vezérül. Tekintély volt, tekintély maradhatott, mert felelősségvállaló volt. Nem volt kérdés, amelyet ha vele letárgyaltak felsőbb, vagy alsóbb körök, ezért ő minden időben, minden akadályon keresztül helyt ne állott volna és ha valamely kérdés tisztaságáról, helyességéről és

közérdekű voltáról meggyőződött, úgy elmagyarázásokat nem ismert.

Az illetőknek az volt közös jellemvonása, hogy a nagy kérdésekben, a különböző vonatkozásokból származó, de mégis országos érdekű ügyekben lelkük, hazafiságuk és emberi nagyságuk nem engedte meg a félreállást, ha érezték, hogy szükség van rájuk.

Hányszor küzdöttek azért, hogy a jót még azok ellen is keresztülvigyék, akikkel jót akartak cselekedni és akik őket sokszor meg nem értve, ellenük fordultak. Bölcsességükkel párosult lelki nagyságuk és belső egyensúlyuk volt az egyedüli elfogadott bírájuk.

Két levél

I.

— Él, tanít és kötelez a múlt, a szülői ház, az öreg templom és a régi iskola. Azzá leszünk életünkben is, amit otthon a szülői házban szívtunk magunkba.

— Amikor képviselő lettem, egy különös küldöttség járult elém, hogy üdvözöljön. Volt ott fiatal, öreg, asszony és férfi, de ütöttkopott, rongyos és szegényes volt valamennyi. A vezetőjük egy béna koldus volt, akit Krüm Avromele néven ismertek Nagyváradon. Neki kellett volna lennie a

hivatalos szónoknak. De a meghatottságtól elakadt a hangja és beszéd helyett csak a mankóját ragadta meg és azzal mutatott felfelé. Én megértettem, hogy mit akar mondani. Ez volt a legmeghatóbb, legszebb szónoklat, melyet hallottam. Ugy állt ott akkor ez a mankós, béna koldus, mint egy Lohengrin, a hattyu lovagja és mint egy Parsifál, a Grálnak a hőse.

Dr. Dési Géza

magyar országgy. képviselő

II.

Kedves Barátom!

A szives felszólításnak készséggel teszek eleget, hiszen ott voltam a „Nagyvárad Friss Ujság” bölcsőjénél, mikor az első szerkesztő „kihalásztá” az idők méhéből. Még élénken emlékszem, mikor Halász Lajos nekiindult saját erejéből, teli tüzzel és energiával. Isten különös kegyelméből Halász Lajos még máig is megőrizte régi jó sajátosságait, hires jó kedélyét. Néha napján találkozom vele, ilyenkor felujtjuk és kicseréljük a váradi emlékeket és emlékezünk régiekről. Bucszáskor sohasem mulasztja el bemondani: „Hen bedij, Hen bedaj” Hogy mit jelent ez a négy szó, azt a leghiresebb semitologusok sem tudnák megfejtani. Erős a gyanum, hogy ő maga sem tudná lefordítani, semelyik európai nyelvre. De ahogy ő ezt mondja, sajátos hangleytéssel és különös gesztussal, mindenki megértené, mit akar ezzel kifejezni.

Hol maradtak el azok a szép idők, mikor a mai „méltóságos ur”, az akkori fiatal lapalapító Adyval és Szüts Dezsővel bele-

kurjantották a váradi éjszakába megzavarva a Kőrös és a Pokol uccai békés polgárok nyugalmát, a hires csatakiáltást: Kuurrrländer, Kuurrrländer!

Visszaemlékszem, mikor Halász Lajossal a szegedi államfogházból irtunk vezércikket, a városhoz indítványt is telefonon adtuk le közlés végett a „Nagyvárad Friss Ujság” szerkesztőségének, mely már akkor is ott volt a mai Avram Iancu uccában.

Boldogan regisztrálom a harminc éves dicsőséges multat, melynek megünneplésében én is részt kérek és innen a távolból részt is veszek. Igen örülök, hogy a lap élén régi barátom, Pásztor Ede áll, a régi gárda akkor még fiatal tagja. Bucszóul még azt kívánom, hogy az ötven éves jubileum alkalmából hasonló leveleket váltsunk egymással jó egészségben és jó kedéllyel.

*Fogadd Főszerkesztő Uram megkülönböztetett tiszteletem kifejezését és maradok régi jó barátod
Budapest, 1929. nov. hó.*

*Dr. Kenéz Kurländer Ede
a „Szombat” szerkesztője*

Szerkesztőségünk és kiadó-
hivatalunk **uj címe**
VII., Király-utca 43-45. Telefon.:
J. 428.41

Frankl Adolfról.

— *Beszélgetés egy kiváló főrabbival.* —

Frankl Adolf, Hermann fia, Löb fia. Apáink szerették és becsülték egymást. A két család sűrűn összejárt. Én ismertem még mind a három generációt és úgy érzem, hogy tudnék egyet-mást írni az új felsőházi tagról. Átengedem azonban a szót egy sokkal méltóbbnak, egy igazi nagynak, a nagyok közt, Mátészalka nyugalmazott főrabbijának:

Grünbaum Manassének már fiatal korában ismert neve volt. 20 éves korában azt beszélték róla, hogy ő a legkiválóbb «bocher» Magyarországon. Páratlan szorgalma, mély tudása, beretvaéles esze, hatalmas logikája, határt nem ismerő kritikája... — szináj weaker hurim — régibb és nagyobb korban is kiváló helyet biztosított volna számára. Iskolapéldája ő annak, hogy gerinces, alkalmazkodni nem tudó egyéniség nem tud megfelelő módon érvényesülni. Kisugárzik szavaiból a tudás nagysága és tudatos önérzete, mikor apai büszkeséggel mondja: A fiamat én tanítottam és nálamnál job-

ban tanítani senki nem tud az országban. Ilyen gögösen önérzetes mondatokat csak öserejü tehetségek tudnak mondani, akikre nézve a szerénység nem kötelez.

Én is tanítványa voltam, valami keveset én is tanultam tőle. Rabbi ümari. Tőle tanultam stílust, tőle tanultam emberekkel és eseményekkel szemben nagy és abszolút mértéket alkalmazni, gerincesen ragaszkodni az elvekhez még akkor is, ha ez anyagi hátrányokkal jár, dicsérő jelzőkben fukarkodni és mindenek fölött érdekeltség nélkül rajongani a tudományokért.

Lőw Jeremiás, Lőw Lázár gerinces egyéniségének méltó tanítványa Grünbaum Manasse és az ő szavait idézve vélem legjobban ünnepelni Frankl Adolf megválasztását!

„Frankl Adolf zsidó tudása abszolút érték, ő méltó volna bármelyik rabbi székét betölteni. Büszke lehet a magyar zsidóság, hogy van egy Frankl Adolfja.”

KUFFLER É T T E R E M, 1902. ÓTA FENNÁLL.
ELISMERT koser כשר házikoszt.
Menürendszer: délben, este. Vilmos cs. ut 39. (Hajós-u. sarok.)

Társaságbeli uriasszony legdiszkrétebben közvetít **házasságot, Doktorné**
Rákóczi-ut hatvannégy, II. 20. Főlépcsőház. J. 373-93

Olvasom, . . . ; — nem olvasom . . .

OLVASOM

... az „Országos Egyetértésben” *Dr. Hevesi Simon* vezető főrabbi nyilatkozatát, mely a fővárosi zsidóság körében nagy feltűnést keltett. Ezzel — véleményem szerint — *Dr. Weisz Miksának* a Rombach-uccai templomba való delegálása már elintézett ténynek tekinthető. Ismervén a vezető főrabbi leszűrődött bölcsességét, aki tudatában van szavainak súlyával és horderejével, bizonyára csak megfontolás és komoly megállapítások után lépett nyilatkozatával a nyilvánosság elé.

A vezető főrabbi ur nyilatkozata egyszersmint amellet is bizonyít, hogy ő, ha szükségesnek látja, hajlandó bölcs intelmeit a felekezeti sajtó bármelyik organuma útján terjeszteni és megcáfolja az eddig terjesztett téves hiedelmet, hogy kizárólag egyetlen sajtó-organumot hajlandó elismerni és azt szellemileg támogatni.

OLVASOM

Hajdu Marcell cikkét. Tényleg megdöbbentő adatokat sorol fel a vidékről. Én csak a pesti statisztikát vettem alapul, mely semmiféle veszedelmet nem tüntet fel. Készséggel elismerem, hogy ezen újabb adatok gondolkodásra kész-

tetnek, mert szomorú perspektívát mutatnak a jövőre nézve. Azonban még így is, a vegyes házasságok esetében történt kitéréseket ki kell kapcsolni a statisztikából, mert ez szociális tünet széles e világon.

OLVASOM

hogy R. Zalmen Leib Teitelbaum, szigeti főrabbi 18 éves és most tartotta esküvőjét. „Ezrek járultak kvillivel a vőlegény-főrabbi elé”. Nem akarok beszélni annak a demoralizáló hatásáról, hogy egy 18 éves fiú főrabbi lehessen. De már bocsánatot kérek. Ha a „kollega” ur vesz magának bátorságot és más lapot kritizál, akkor talán elsősorban a saját portáján nézne körül. Mert az mégis csak hallatlan abszurdum és alrendű babona, hogy egy 18 éves fiú elé ezrek járulnak kvitlikkel. Bocsánatot kérek, de ilyesmit már mégsem volna szabad regisztrálni 1930-ban, Budapesten, magyar nyelvű ujságban.

OLVASOM

A „Zsidó Ujság” panaszolja, hogy a „Minosz” és Szabolcsi Lajos kisajátítják a „Bész Jakajv” eszmét, illetve hamis lobogó alatt indítanak utnak egy egészen másfajta mozgal-

mat. Hát az bizonyos, hogy a „Bész Jakajv“ cégér alatt Lengyelországban megindult orthodox leánynevelési mozgalomnak nálunk sem talaja nincsen, sem eredményes célja nem lehet. Az ottani mozgalom nem illeszthető be a mi kereteinkbe. Másrészt viszont a „Zsidó Ujság“-nak nincs oka feljajdulni.

A „Bész Jakajv“ szó mindnyájunké, itt cégbitorlásról beszélni nem lehet. Csak legyen is eredménye aztán a „Minosz“ mozgalmának és ne legyen szalmaláng, mely rövidesen véget ér.

OLVASOM

az „Egyenlőség“ Chanuka-estjéről szóló tudósítást, „mely a zsidó tudás, a zsidó kultúra, az öntudatos zsidó gondolkodás fenséges apotheozisa volt“. A tömeges érdeklődés és a lelkes hangulat hangosan hirdetik, hogy Budapesten nagy tömegekben él a zsidó érzés és az érdeklődés minden iránt, ami a valósi kulturával kapcsolatos.

OLVASOM

hogy *Guthi Soma* temetésénél *dr. Schwarcz Benjámint* mondott beszédet és végérvényesen bebizonyította, hogy a legkényesebb feladatoknak is briliáns módon tud eleget tenni. A „kis“ *Béni* ez alkalommal is „nagy“ szónoknak bizonyult, aki a híres pesti rabbiszónokok közt méltó helyet foglal el. Hívei közt mozgalom indult meg, hogy *Dr. Schwarcz Benjámint* ös-választással pesti rabbinak válasszák meg.

NEM OLVASOM

... hogy a nyugalomba vonult *Dr. Munkácsi Bernát* tanfelügyelői állására pályázatot hirdetnek. Állítólag *Kecskeméti Adolf dr.* előjáró vállalkozik arra, hogy néhány éven át még fokozottabb mértékben fogja idejét a hitközség tanügyeinek szentelni, mely idő alatt a hitközség a tanfelügyelő állásával járó kiadásokat megtakaríthatja.

A SZOMBAT HIREI

Az izraelita tisztviselők országos egyesülete f. é. január 8-án tartotta közgyűlését *Dr. Walles Antal* elnöklete alatt. A jelenvolt notabilitások, a pesti és a budai főrabbik, *Dr. Eulenberg Salamon*, a pesti hitközség elnöke és mások jelenléte hangosan bizonyítja, hogy az Egyesület teljes megértést és

megbecsülést vivott ki magának rövid fennállása alatt. Hajdan a hitközségi tisztség egy mellékes foglalkozás volt, a tisztviselő: domestik, legutolsó ember, aki kénytelen eltűrni a *rosekolók* fölényes gögjét és durvaságait. Az idők folyamán ez teljesen megváltozott. A tisztviselői kar intelligenciája,

rátermettsége, lelkes munkája ma általános elismerésben részesül. Mindenki tudja, hogy a tisztviselői kar munkája és lelkesedése nélkül a hitközségi élet megakadna és a jövő kiépítésénél az ő közreműködésük nélkülözhetetlen.

Wertheimer Lajos igazgatót melegen ünnepelték hetvenedik születésnapja alkalmából. Serény munkása volt ő gazdasági életnek, a kulturának és emellett mint felekezetének hű fia, a hitközség intézményeit is lelkesen támogatta. A híres budapesti kávésiparegyik utfőző, nagy koncepciójú tagja volt, a Józsefvárosi Kör egyik alapítója és a színházi élet körül is nagy érdemeket szerzett. Templomépítő is volt. A Józsefvárosiak magukénak tekintik, a körzet büszkén és lelkesen ünnepelte.

Somogyi Viktor tragikus halála általános részvétet váltott ki. Érdekes ember volt **Somogyi Viktor**. Pestnek egy különös specialitása. Főleg a Kile dolgai érdekelték és a felekezeti politika képezte életelemét. — Mindig háborgott, mindig elégedetlenkedett, mindig kellett neki valaki, akit élesen támadhatott. Ő volt annak idején **Fischer Benjámint** leglelkesebb kortese, majd elfordult tőle és élesen támadta. Közvetlen halála előtt **Dr. Weisz Miksa** ér-

dekében bontott zászlót. **Arombach uccai Petur** megérezte halálát és meghagyta, hogy temetésénél régi hivei **Weisz Miksa dr.** és **Ábrahámsohn Manó** funkcionáljanak. Így is történt. **Dr. Weisz Miksa** megilletődött lélekkel és megható szavakkal bucsuztatta. Hasonlóképp a másik barát, **Ábrahámsohn Manó** liturgikus éneke kísérte el utolsó útján.

Helyreigazítás

Nagyságos

Dr. Kenéz Kurländer Ede urnak a „Szombat” főszerkesztője

Nb. lapja 1929. december havi 17. és 18. számában egy közlemény a „Mikéfé” és annak elnökével kapcsolatos vacsorával foglalkozik. Az igazság érdekében ki kell jelentenünk, hogy sem a Mikéfé, sem annak nagyrabecsült elnöke: **Dr. Stein Emil** ur vacsorát nem rendezett, sem a Royalban, sem másutt. A tény az, hogy asztaltársaságunk, mely minden évben összejövetelt tart, ezúttal a Royalban, vacsorával kapcsolatban rendezte azt és erre meghívta a Mikéfé elnökét.

Azon reményben, hogy eme ténymegállapító nyilatkozatunknak helyt adni méltóztatik, vagyok

Budapest, 1930. január 2-án,
kiváló tisztelettel

Gálosi József

a Mikéfé Jótékonysági Asztaltársaság ügyvezető-elnöke

UJ KÖNYVEK

Ludwig Lewisohn: AZ ÖRÖK SZIGET (The Island Within).

Szöllősi Zsigmond kiadása, Budapest.

Még a tavasszal egy amerikai zsidó újság körkérdést intézett olvasóihoz és megkérdezte, hogy kit tartauak a ma legklválóbb zsidó egyéniségének. A szavazatok jelentékeny része Ludwig Lewisohnra esett. Európai zsidó lapok is foglalkoztak e körkérdéssel és eredményével és ekkor ismertük meg először Ludwig Lewisohn nevét.

És az amerikai zsidó közvélemény nem tévedett, mikor Ludwig Lewisohn-t ily nagyra értékelte. Ez a hatalmas koncepcióju regénye, *Az örök sziget*, az igazi zsidó regény, az utolsó négy zsidó nemzedék regénye, de különösen a XX. század elsőnegyedebeli, vergődő, hany-

kolódó zsidó nemzedéké. Ez a nemzedék már nem akar zsidó lenni, csak ember, holott az általános emberihez csak *faján át* vezet az út. És Lewisohn regényében a legrégebb értelemben vett zsidó dédapától a folyton gyengülő zsidóságu nagyapán és dédapán keresztül a dédunoka megint zsidóságának nyílt, becsületes kiélésében találja meg lelke egyensúlyát.

Az örök sziget, mely kimondottan pszichoanalitikus módszerével a modern zsidó lélek legtitkosabb rejtekeibe világít bele, igazi eseménye a zsidó irodalomnak és nagyon, nagyon érdemes az elolvasásra. *Dr. Molnár Ernő*

«**Az élet meghosszabbítása**» — «**Beteg sorsa, orvos sorsa**»

cimen igen érdekes és hasznos tartalmu könyv került *Dr. Herczeg L. Lajos* belgyógyász-szakorvos tollából a karácsonyi könyvpiacra Mai Henrik és fia kiadásában. A szerző — mint *Dr. Safranek János* egyetemi rk. tanár, a Budapest Orvosszövetség sajtóbizottságának elnöke a könyvhöz írt, magában is igen érdekes, előszavában írja — szerencsés kézzel egyesít egy igen fontos népegészségügyi témát az orvosi rend életbevágó kérdéseinek fontos problémáival, minek folytán a könyv úgy a laikus közönségnek, mint az orvosoknak legnagyobb érdeklődésére számíthat. A könyv I. részében a szerző, a szív- és vérérdény betegségek ismert szakorvosa, e beteg-

ség-csoportot, mint az utóbbi évtized népbetegségét tárgyalja, rámutatva a bántalmak oly nagyarányu elterjedésének okaira.

Ehhez fűzi megszivlelendő fejtegetéseit az utóbbi években oly gyakori hirtelen halálesetek okairól, azok megelőzésére adván igen hasznos és üdvös felvilágosításokat és tudnivalókat.

Igen érdekesen és szórakoztatva szól az élet meghosszabbításának témájáról s ennek kapcsán tér rá a könyv II. részében a szociális megbiztosítás bírálatára, élénken festve annak kihatását a biztosítotlak ellátása és az orvosi rend gazdasági érdekei szempontjából. — A könyv ára 3.50 P.

BARMICVA és születésnap ajándék céljaira alkalmas legszebb zsidó ifjusági könyvek kaphatók a REMÉNY kiadóhivatalában, Bpest, IV. Magyar-u. 3.

A „SZOMBAT” közigazdasága

A hetvenéves Weisz Fülöp.

Hetven éves lett *Weisz Fülöp*. Nagy és szép idő ez az emberi életben, de különösen akkor, ha a befejezett hetven év a *munka*, a *szorgalom*, és *okosság* eredménydus sikerét jelenti.

Büszkén és megelégedetten tekinthet vissza életére *Weisz Fülöp*, egy olyan ember tudatos önérzetével, akit *eredmények* igazolnak.

Csodálatosan kiegyensúlyozott pálya az övé. Mindenkori higgadtan, megfontolva tört a kitűzött cél felé, tulsokat sohasem kockáztatva, mert szerinte egy jó bankvezető nagy kockázatot még akkor sem vállalhat, ha az eredmény egyébként bármennyire is sikerrel kecsegtető.

Ösztönösen visszahuzódni a kétes kimenetelű vállalkozásoktól, tudatosan megérezni, illetve meglátni a helyes utat, bizonyos körülmények között, megfontolt okossággal *nemet tudni mondani*, szerzetesi egyszerűséggel, kellő komolysággal és nagyon sok szerénységgel csak hivatásának élni: ezek *Weisz Fülöp* ama tulajdonságai, melyek őt az elsők közt is legelsővé teszik. A hivek nagy tömege a jubileum alkalmából legfőbb elismeréssel és még több tisztelettel ünneplik a magyar bankvilág hivatott vezérét.

Sós Ármint nevezték ki a Nova vezérigazgató helyettesévé. Személyében régi gyakorlott szakember kapta meg hosszú és eredményes munkásságának jutalmát. Már a régi közuti vasutnak is egyik legtehetségesebb igazgatója, aki a Nova megalapítása óta itt folytatta eredményes munkáját. Tevékenységét mindenkori komoly megfontoltság és okos előrelátás jellemezte. — Maga a kinevezés ténye nem jelent *Sós Armin* részére újabb előléptetést, hanem egy már

eddig is betöltött pozíciónak kifelé való elismerését. Mint régi jelentős munkát végző embert tisztelettel köszöntjük.

Sonnenfeld Lajos az Ofa közigismert nagytehetségű vezérigazgatója megbízást kapott a *British European Timber Trust Ltd.* londoni cég ügyeinek intézésére, amely cégnél a *Rothschild-ház*, *Guttmannék* és *sir William Bennett* is érdekelve vannak. *Sonnenfeld* átveszi a fröszt összes ügyeinek intézését, melyek felett megállapodás

szerint teljesen önállóan dönt, az Ofa kereskedelmi szervezetének bevonása mellett.

A Timber Trustnak főtelepei Lengyelországban vannak. Az eddigi vezetés ugylátszik nem lehetett teljesen megfelelő, legutóbbi mérlege veszteséggel zárult és ez készítette bizonyára az Ofához közelálló *Creditanstaltot* arra, hogy gyors tárgyalás után *Sonnenfeld* nagy lehetőségét a trust ügyeinek intézésére lekösse.

Magunk részéről hisszük, hogy *Sonnenfeld* vezérigazgató nagy szakértelme és elismert agilitása a jelen esetben is teljes egészében érvényesülni fog.

Neiger J.

**legelső
ritualis étterme**

Elsőrangú házikosztot házhoz szállítunk 2P-ért. Palesztinai kóser borok állandóan raktáron.

**Budapest,
Teréz - körút 4.**

Szerkesztésért és kiadásért

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE felel
Budapest, VI Izabella utca 66.

Neufeld Zoltán (Pannonia) nyomda
Budapest, VII., Rombach ucca 8. sz.

Alapítási év
1895.

Jubileumi év
1930.

Jubileumi árak! U t o l s ó h é t !

80 cm. széles *prima kelengye pamutvászon*, vagy *mosott siffon*, vagy *ágynemű kanavász*, vagy *angin*, vagy *kitűnő ingzefir*, vagy *női színes fehérnemű anyag*, vagy *mintás kékfestő*, vagy *mintás ruhaflanell*. Ezen cikkek szabott ára méterenként

89 fillér.

Meglepő olcsó árajánlat:

3 mtr. 140 cm. széles kitűnő minőségű férfiolttöny szövet hozzávalóval együtt, sötétkék, fekete és divatszínekben P. **29.50**

Továbbá: 2 méter hosszú fehérített varrás nélküli kész lepedő drbja P. 3.96, kész paplanlepedő drbja P. 6.90, tenniszflanell 79 fill, zsebkendő 28 fill, rojtos piké törülköző 98 fill, pohártörő 69 fill, bársonyflanell P. 1.46, 80 cm. széles sima crém függönykelme mtrje 48 fill, gyöngyörű schottis szövet, vagy selyemfényű cloth P. 1.66, virágos vattapaplan P. 13.40, duplagalléros színes férfing, vagy flanelltakaró drbja P. 3.96, sima, vagy mintás mosóselyem P. 1.86, siffon 69 fillér, férfizokni 89 fill., női harisnya 49 fillér.

KAPHATÓ: **Csak az udvarban.**

Cim:

**Olcsó Maradék vásár
és Textilraktár**

32. Király utca 32.

Postai rendeléseket 35 év óta lelkiismeretesen teljesítünk.